

El relatiu temporal (I)

F El terme relatiu *que*, a més de subjecte i de complement directe, que són les seves funcions principals, pot fer també de complement de temps. En les gramàtiques i els diccionaris, hom sol limitar-se a fer la indicació anterior, il·lustrada amb un parell o tres d'exemples, normalment amb mots com *any*, *dia* o *vegada* com a antecedent: *L'any que es va casar el teu pare*, *La darrera vegada que et vaig veure* (Fabra), *Ho farem el dia que vindràs* (Badia i Ruaix). Però, encara que el relatiu temporal no sigui, de fet, gens conflictiu, pot importar de veure quins són els límits del seu ús, és a dir, quins són els mots que admet com a antecedent, quina funció (determinativa o explicativa) exerceix l'oració adjectiva que origina, i amb quines altres solucions pot alternar.

Tots els noms que indiquen un període de temps determinat, és a dir, a més dels indicats, *segle*, *mes*, *setmana*, *hora*, *minut*, *segon*, etc., admeten d'ésser l'antecedent del terme relatiu *que* en funció de complement de temps, encara que amb alguns d'ells els exemples siguin rars, com en el cas de *minut* i *segon*, perquè,

de fet, es presenten poques ocasions en què convingui de determinar un dels brevíssims períodes de temps designats per cada un d'aquests dos noms (especialment *segon*, és clar) amb la indicació d'una cosa esdevinguda durant el seu transcurs. Ultra *any* i *dia*, el més usual és segurament *hora*: ...a l'hora que les vidues àcides omplen els dolls a les cisternes de Sant Baldri (J. V. Foix, *Obra completa*, pàg. 86). En tots aquests casos, i en aquells altres, encara, amb mots com *matí*, *tarda*, *vespre*, *nit*, *primavera*, *estiu*, etc., (precedits, com en els casos anteriors, per un article o un demostratiu) com a antecedent, l'oració relativa té una funció determinativa o especificativa, és a dir, és un complement de nom que determina l'antecedent: *l'any que ens vam conèixer* val tant com *l'any 1979*. Anàlogament: *un matí que tenia feina*, *la nit que vam anar al teatre*, *l'hivern que va nevar tant*.

D'altres mots que trobem sovint formant l'antecedent del relatiu *que* amb valor temporal són *vegada*, amb el seu sinònim *cop*, *moment* i *temps*: *La primera vegada que vaig sentir dir a un caçador...* (Fabra), *Un gran amic us contarà d'aquell cop que... van haver de fer "recalcandum"* (Coromines), *Vindrà temps que te'n penediràs* (Fabra), *En el moment que tractem de redreçar i enriquir la llengua...* (Fabra).